

SADE BİR ANLATIMLA KADINLARA ÖZEL HÜKÜMLER

Hayız- İstihaze- Nifas- Gusül- Teyemmüm

Büyük Taklit Mercii Ayetullah Seyyid Ali Sistani Hazretlerinin fetvalarına mutabık olarak hazırlanmıştır.

HATIRLATMA

Bu broşürde [] işareti içinde yer alan hükümler **ihtiyatın vacip** olduğu yerlerdir. Bu tür hükümlerde mükellef, ilmi düzeydeki üstünlük tertibine mutabık kalarak kesin fetva vermiş başka bir müçtehide müracaat edebilir.

Önsöz

Rahman ve Rahim Olan Allah'ın Adıyla

مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِّنْ ذَكَرٍ أَوْ أَنْتَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّاهُ حَيَاةً طَيِّبَةً وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

Erkek veya kadın, kim mümin olarak iyi iş işlerse, elbette ona hoş bir hayat yaşatacağız ve onların mükâfatlarını yapmakta olduklarının en güzeli ile vereceğiz. (Nahl 97)

Yüce İslam dini kadının saygınlığına dair en güzel örneği sunarak onun hüviyeti, görevleri, sorumlulukları ve yeteneklerine ziynet vermiştir; asla kadının makam ve değerini azaltmak peşinde olmamıştır.

Dini öğretilere müracaat ettiğimizde İslam dininin, doğumundan olgunlaştığı güne kadar kadını hep en üstün kemal mertebelerinde yücelttiğini görürüz. Öyle ki onun kemali için bir sınırlama koymamıştır. Din, kadının iffetine uygun hükümler vaz etmek suretiyle takvayı onun vücudunda yeşertmiş ve daima ilahi bir koruma altında olduğunu vurgulamıştır. Böylece korku ile ümit arasında çaba sarf etme duygusunu onda geliştirmiş; karşı cinsten –erkekten – önce onu şer'i görevlerle sorumlu olma ve Yüce Allah ile direkt irtibat kurma şerefine ulaştırmıştır. Fitratında olan iffete şer'i boyut kazandırarak onu şehvet düşkünlerinin ulaşamayacağı şekilde örtmüş; güzelliklerini sağlam bir kaleyle koruma altına almıştır. Bununla birlikte ona irade serbestisi sunmuştur. Öyle ki dini öğretilerde erkek-kadın eşitliği herkesçe bilinen bir gerçektir.

Kadını, zatındaki güzel ıtırı ile her tarafa hoş koku yayan bir reyhane gibi gören İslam dinindeki anlayışla onu insanlık makamından aşağıda gören eski cahiliyet anlayışı arasında çok uçurum vardır. Aynı şekilde modern cahiliye döneminde de kadının fiziki ve psikolojik özelliklerini görmezden gelen anlayış son derece farklıdır.

Kur'an-ı Kerim eski cahiliye anlayışını şu şekilde ifade ediyor:

وَإِذَا بُشِّرَ أَحَدُهُم بِالْأُنثَىٰ ظَلَّ وَجْهُهُ مُسْوَدًّا وَهُوَ كَظِيمٌ يَتَوَارَىٰ مِنَ الْقَوْمِ مِنْ سُوءِ مَا بُشِّرَ بِهِ أَيُمْسِكُهُ عَلَىٰ هُونٍ أَمْ يَدُسُّهُ فِي التُّرَابِ

Onlardan biri, kız ile müjdelendiği zaman içi öfke ile dolarak yüzü simsiyah kesilir!
Kendisine verilen kötü müjde (!) yüzünden halktan gizlenir. Şimdi onu, aşağılanmış olarak yanında tutacak mı, yoksa toprağa mı gömecek? (Nahl 58-59)

Binaenaleyh bu cahiliyetten biri kadını sınırlamış, onun gerçek rolünü ihmal etmiş ve Yaratıcının hikmete aykırı davrandığı vehmine kapılmıştır. Diğer cahiliyet ise onu alış-veriş mallarının reklam ve pazarlamasında erkeğin hayvani içgüdüsünü tahrik edici bir unsur olarak kullanmıştır. Modern cahiliyet, kadının ailedeki rolünü lağvetmiş ve böylece aile sisteminin çöküşünü sağlamıştır.

Kadının varlığının bazı alanlarda merkezi öneme haiz olduğu ve ondan başkasının rol ifa edemeyeceğini söylersek abartı yapmış olmayız. Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً

Kendileri ile huzur bulasınız diye sizin için türünüzden eşler yaratması ve aranızda bir sevgi ve merhamet var etmesi de O'nun (varlığının ve kudretinin) delillerindendir.

Kadın ve erkek insanlık konusunda eşittirler. Bu yüzden Kur'an-ı Kerim her ikisini de bir beyanda muhatap alarak şöyle buyurmuştur:

فَأَسْتَجَابَ لَهُمْ رَبُّهُمْ أَنِّي لَا أُضِيعُ عَمَلَ عَامِلٍ مِّنْكُمْ مِّمَّنْ ذَكَرَ أَوْ أَنْثَى

Rableri, onlara şu karşılığı verdi: “Ben, erkek olsun, kadın olsun, sizden hiçbir çalışanın amelini zayi etmeyeceğim. (Ali İmran 195).

Kadın, çocukları kucağında eğiten örnek bir öğretmen ve toplumun dağılmasını önleyen sapaşğlam bir kaledir. O, peygamberlerin ve Allah dostlarının annesidir.

Ey Müslüman hanımefendi! Dini medeniyet ile diğer medeniyetleri mukayese et ve bunlardan hangisinin bir kadın için saadet getirmiş olduğunu gör. Acaba hangi koşullarda kadın huzur ve asayişe kavuşabilir? İslam yasalarında anne ve eşin hakları konusu üzerinde iyice düşün ve gerçekleri gör.

Kadının diğer felsefelerin girdabına kapıldığında nasıl da konumunu kaybettiğini ve en ucuz bedeller karşılığında satıldığını gör... Tabi ki bu onun dünyevi konumu, kim bilir uhrevi konumu nasıl olacak...

Dünyanın nasıl bir yöne doğru gittiğini kendi gözleriyle gör! Boşanma istatistikleri, intihar vakaları, evlilik yaşlarının ilerlemesi, ailelerin dağılması, çocukların sevgi ve şefkatten mahrum kalışları, kadınları tehdit eden tehlikeler, kadınların pazarlanması, tatmin edilmeyen duygu ve istekler gibi konuların değerlendirmesini yap.

Binaenaleyh dini açıdan kadın ve erkek insanlık ve tekâmül konusunda eşittir. Kadın, hidayet yolunu kat ederek Yüce Allah'a doğru yükselmeli; böylece uhrevi saadete nail olmalıdır. O halde kendisiyle ilgili hükümlere tam anlamıyla vakıf olmalı ve daima şer'i hükümleri öğrenip onlara bağlı kalmak için çaba sarf etmelidir. Bu amaca hizmet etmesi adına bu

broşürü hazırladık. Broşürde kadınlarla ilgili şer'i hükümleri bir söyleşi halinde sunduk. Ümit ederiz ki kadın, dünya ve ahiretteki yüce konumuna ulaşabilsin.

Ahmet Eşkuri

HAYIZ HAKKINDA BİR SÖYLEŞİ

Bugün Kameri yıl hesabıyla dokuz yaşımı tamamladım. Buluğ ve teklif çağına ulaştım. Annem her zaman oturduğu yere oturdu ve sonra gülümseyerek bana baktı. Onun bakışından kafasını meşgul eden yeni bir konu olduğunu hissettim. Şöyle dedi: Bugün hayız hakkında seninle konuşmak istiyorum.

O günden önce hayızın ne demek olduğunu bilmiyordum. Gerçi onu daha önce duymuştum ama ne olduğunu bilmiyordum... Onu öğrenmek için özellikle bir şey merakımı kabarttı... Kadınlar aralarında konuşurken bu kelimeyi kısık sesle ve utanarak söylüyorlardı. Sanki bu kelimedede utandırıcı bir mana saklıydı... Konunun hayız olduğunu duyunca gayri ihtiyari olarak ben de haya etmeye başladım. Utancımı kontrol edebilmek için kendi kendime sordum: Neden utanmalıyım? Bu soru defalarca aklımı meşgul etmiş ve beni bir hayli baskı altına almıştı.

Eğer hayız gerçekten utanılacak bir şeyse neden bugün annem onunla ilgili konuşmak istiyor? Sonra şunu hatırladım ki bizim konuşmalarımız genellikle şer'i hükümler hakkında olurdu. O halde hayız da diğer şer'i hükümler gibi bizim konuşmamızın konusu olabilir. Kur'an-ı Kerim'in, Yüce Peygamberimizin (s.a.a) ve masum imamlarımızın (a.s) üzerinde konuşmuş oldukları bir konuyu konuşmaktan niye utanalım ki? Hükümlerini tam olarak öğrenip uygulamamız veya başkalarına öğretmemiz gereken bir konu hakkında niye utanalım ki? Ben tam da bu düşüncelere dalıp gitmişken bir anda annemin sesini duydum. Şöyle diyordu:

Fatıma! Hayız kanının çıkması hayız olma sebebidir. Hayız, kadınların görmeye alıştıkları ve çok iyi tanıdıkları kandır. Genellikle düzenli olarak her ay kadınlardan bu kan çıkar. Bu kan, kırmızı veya siyaha çalan kırmızı renge sahiptir; çıktığında sıcak, basınçlı ve yakıcı olur.

Fatıma: Acaba hayız gören kadınların belli bir yaşı var mıdır?

Anne: Evet, hayız gören kadın kameri yıla göre dokuz yaşını tamamlamış olmalı¹, hayızdan kesilme yaşı olan kameri yıl hesabıyla altmış² yaşına da varmamış olmalıdır.

Fatıma: O halde bu kan 9 ile 60 yaşları arasında görülür.

Anne: Evet, bir kızın kameri (ay takvimi) yıl hesabıyla dokuz yaşını tamamlamadan önce (hatta bundan bir an önce dahi olsa) göreceği kan, hayız kanı değildir. Aynı şekilde bir kadının altmış yaşını tamamladıktan sonra göreceği kan, hayız kanı hükmünü taşımaz.

Fatıma: Hayız kanının çıkması kaç gün devam eder?

Anne: En az üç gün ve en fazla on gün devam eder.

¹ - Güneş yılı hesabıyla bu; takriben sekiz yıl, sekiz ay, yirmi gün olur.

² - Güneş yılı hesabıyla bu; takriben elli sekiz yıl, seksen gün olur.

Fatıma: Eğer üç günden az görünür, sonra kesilirse nasıl olacak?

Anne: Bu kan, hayız kanı değildir.

Fatıma: Eğer on günden fazla devam ederse nasıl olacak?

Anne: On gün görünen kanın ardından çıkan kan, hayız kanı değildir. Çünkü hayız on günden fazla sürmez.

Fatıma: Eğer kadın hayız günlerini geçirip temizlenirse; bir süre sonra (mesela dokuz gün temiz kaldıktan sonra) yeni bir kan görürse bunun hükmü nedir?

Anne: Gördüğü kan, hayız kanı değildir. Çünkü iki hayız dönemi arasındaki temiz kalma süresi on günden az olmamalıdır.

Fatıma: Kadın ne zaman kendisini hayız saymalıdır?

Anne: Eğer vakit yönünden adet sahibi ise o vakit geldiğinde ya da ondan bir veya iki gün gibi az bir süre önce göreceği kanı hayızdan saymalıdır.

Fatıma: Kadın nasıl vakit yönünden adet sahibi sayılır?

Anne: Eğer kadın art arda iki veya birkaç kameri ayın belirli gününde (mesela art arda iki kameri ayın yedinci gününde) kan görürse vakit yönünden adet sahibi sayılır.

Fatıma: Peki, eğer kadın, vakit yönünden adet sahibi değilse; mesela ilk defa adet gören bir kızsya ya da adet vakti belli olmayan (muztaribe) bir kadın ise kendisini ne zaman hayızlı saymalıdır?

Anne: Eğer aşağıdaki iki durumdan biri gerçekleşirse kendisini hayız saymalıdır:

1- Eğer kanda hayız kanına ait özellikler varsa; kızıl veya siyah renkte olması, sıcak olup basınçla ve yakıcı şekilde çıkması

2- Eğer kan çıkar ve kadın bu kanın üç gün veya daha fazla süreceğinden emin olursa

Fatıma: Eğer zikredilen durumlardan birine dayalı olarak kadın kendisini hayız saydığı için namazını kılmazsa; fakat üç gün geçmeden kanı kesilirse ve gördüğü kanın hayız olmadığını anlarsa vazifesi nedir?

Anne: O süre içinde kılmadığı namazların kazasını yerine getirmelidir.

Fatıma: Eğer kadının gördüğü kan, adet günlerini aşacak olursa; onuncu gün veya öncesinde kesilirse ne yapmalıdır?

Anne: Kan gördüğü günlerin tümünde – her ne kadar bazı günlerde gördüğü kan hayız kanındaki özellikleri taşımasa da – kendisini hayızlı sayacaktır.

Fatıma: Hayız görme zamanı ve sayısı belli olan bir kadının göreceği kan, on günü geçerse ne yapmalıdır?

Anne: O sadece aylık adet günlerini hayız saymalıdır; ondan öncesi veya sonrasını değil.

Fatıma: Hayız görme zamanı ve sayısı belli olan bir kadının adet günlerinde kan gelmezse; fakat adet vakti geçtikten sonra kan gelirse ve on günden fazla devam ederse; gelen kan bazen hayız kanındaki özellikleri taşırsa ve bazen de o özellikleri taşımazsa bu ikisinden hangisini hayızdan saymalıdır?³

Anne: Önce gördüğü kan – hayız özelliklerini taşıyan kan – hayızdır. Fakat hayız günlerinin sayısı konusunda sürekli olan adet günlerinin sayısını dikkate almalıdır. Dolayısıyla hayız özelliklerini taşıyan kan, adet günlerinin sayısından az olduğunda adet günlerinin sayısı tamamlanıncaya kadar hayızdır. Yani adet günlerinin sayısı tamamlanıncaya kadar hayız özelliği taşımayan ikinci kanı da hayızdan saymalı, böylece her zamanki adet sayısını tamamlamalıdır. Eğer hayız özelliği taşıyan kan, her zamanki adet sayısını geçerse, sadece adet sayısını hayızdan saymalıdır; gerisi hayız hükmünde değildir.

Fatıma: Eğer kanama on günden fazla devam ederse ve kadının zaman ve sayı olarak belli bir adeti yoksa; mesela ilk defa adet görmüşse (mübtetie) veya birkaç ay kan görmüş olmasına rağmen belli bir zaman ve sayıda karar kılmamışsa (muztaribe), hayız kanını nasıl teşhis edecektir?

Anne: Hayız kanını onun özelliklerini dikkate alarak tanıyacaktır. Eğer kendisinden gelen kan bir süre hayız özelliklerini taşırsa ve bu üç ila on gün arasında devam ederse onu hayızdan saymalıdır. Hayız özellikleri taşımayan kanı ise istihaze⁴ kanı saymalıdır.

Fatıma: Kadın, hayız kanının kesildiği konusunda şüphe ederse; yani hayızdan temizlenip temizlenmediği konusunda şek ederse ne yapmalıdır?

Anne: Kendisini yoklamalıdır.

Fatıma: Kendisini nasıl yoklayacak?

Anne: Azıcık pamuğu avret yerine koymalı ve bir süre (yaklaşık on dakika) beklemelidir. Sonra pamuğu alıp bakar; eğer beyaz ise ve hiçbir leke yoksa temizlenmiş olduğunu anlar. Bu durumda gusül alıp namaz ve oruç gibi ibadetlerine başlamalıdır. Eğer pamuğun lekeli veya kana bulaşmış olduğunu görürse henüz hayızdan temizlenmemiş olduğunu anlar.

Fatıma: Eğer kız bakire olursa ve kendisini yoklayamazsa hayızdan temizlendiğini nasıl anlayacak?

Anne: Hayızdan tamamen temizlendiğine yakın etmedikçe kendisini hayız sayacaktır.

Fatıma: Hayız olduğunu anlayan bir kadın hangi işleri yapmalı ve hangi işlerden kaçınmalıdır?

³ - Mesela: Bir kadının aylık adet zamanı ayın birinden yedinci gününe kadar olduğunu düşünelim. Bu kadın aylardan birinde ayın sekizinci gününde hayız kanındaki özellikleri taşıyan bir kan görür; birkaç gün sonra da kan istihaze kanındaki özellikleri taşırsa ve ayın yirmisine kadar devam ederse

⁴ - İstihaze kanının özellikleri ile ilgili söyleşi ileride gelecektir.

Anne: Hayız kadının hükümleri şunlardan ibarettir:

1- Hayız kadının vacip veya sünnet namaz kılması sahih değildir. Hayız sebebiyle kılmadığı namazların kazası yoktur.

2- Hayız kadının oruç tutması sahih değildir. Fakat hayızlı olduğu günlerde tutamadığı Ramazan ayı oruçlarının kazasını tutması vaciptir. Aynı şekilde belli bir günü oruç tutmayı nezretmiş olursa sonra da hayız sebebiyle o günün orucunu tutamazsa [onun kazasını da yerine getirmelidir].

3- Hayızlı kadınla önden ilişkiye girmek haramdır. Fakat hayız kanı kesildikten [ve avret yeri yıkandıktan] sonra gusül etmemiş olsa bile onunla cinsel ilişki caizdir.

4- Hayız halindeki kadını boşamak batıldır. Elbette bu konuda ilmihal kitabında zikredilmiş bazı istisnai durumlar vardır.

5- Hayız halinde bedeninin bir yerini Kur'an yazısına veya [Yüce Allah'ın özel isim veya sıfatlarına] dokundurmak haramdır.

6- Mescid-i Haram veya Mescid-i Nebi'ye girmek, aynı şekilde başka camilerden birinde durmak veya onlara bir şey bırakmak hayızlı kadına haramdır.

7- Vacip secde ayetlerinden birini okumak hayızlı kadına haramdır⁵.

8- Hayızlı kadının – vacip veya sünnet – tavaf yapması sahih değildir.

9- Hayız kanı kesildiğinde namaz için gusül almalıdır.

İSTİHAZE HAKKINDA BİR SÖYLEŞİ

İkinci gün annem yine her zamanki yerine oturdu ve istihaze hakkında konuşmaya başladı.

İstihaze sözcüğü annemin ağzında telaffuz edildiğinde bu kelimenin asıl harfleri zihnimde kendisini gösterdi. Zira bu kelime de hayız sözcüğünün farklı bir kalıbı idi. Dolayısıyla benim istihaze hakkındaki tasavvurum – hayız hakkında olduğu gibi – bazı özel koşullarda kadınlardan çıkan kandı. Sadece onun miktarı hayız kanından azdır.

Fatıma: İstihaze sadece kadınlara özgü müdür?

Anne: Evet.

Fatıma: O da kadınlardan çıkan bir kan mı?

Anne: Evet... Fakat...

Fatıma: Fakat ne?!

Anne: Fakat hayız veya nifas ya da yara veyahut bakirelik kanı olmaması şartıyla

⁵ - Vacip secde ayetleri: Secde suresinin onbeşinci ayeti, Fussilet suresinin otuz yedinci ayeti, Necm suresinin altmış ikinci ayeti ve Alak suresinin on dokuzuncu ayeti.

Fatıma: Sözüünüzün manası şu mu: Kadından çıkan ve hayız, nifas, yara veya bakirelik kanlarından biri olmayan kan, istihazedir?

Anne: Evet.

Fatıma: Bunlar, hepsi de birbirinden farklı kanlar!

Anne: Bunlardan bir kısmı kadının hamile olabilme kabiliyeti ve gençliğinden kaynaklanmaktadır. Hiç dikkat ettin mi, kadınlar yaşlandığında hayız kanı görmeleri de kesilir; çünkü artık hamile olamazlar?!

Fatıma: Yara ve nifas kanı genellikle anlaşılır. Peki, bir kadın gördüğü kanın hayız kanı değil de istihaze kanı olduğunu nasıl anlayabilir?

Anne: Hayız kanındaki özellikleri hatırlıyor musun?

Fatıma: Evet, hayız kanı genellikle kızıl renkte veya siyahtır; basınçla ve yakarak çıkar.

Anne: İstihaze kanının özellikleri genel olarak hayız kanındaki özelliklerden farklıdır. İstihaze kanı genellikle sarı renkli ve incedir; basıncsızdır ve yakmadan çıkar.

Fatıma: Kadın evlendiği ilk günde bakirelik kanı ile istihaze kanını nasıl ayırt edebilir?

Anne: Bakirelik kanı pamuğun etrafına yayılır ve kanlı bir hilal gibi onun etrafına bulaşır. Fakat istihaze kanı bazen pamuğun dış yüzünü tamamen kapsar ve bazen de onun içine kadar nüfuz eder. Bazen pamuğu da geçerek beze ulaşır.

Fatıma: Demek ki istihaze kanı pamuğun tümünü kapsayacak şekilde yayılabilir, öyle mi?

Anne: Evet, bazen de onun tümünü kapsamayabilir. Genel olarak istihaze kanı üç kısma ayrılır:

Az İstihaze: Pamuğun üzerine bulaşan ve az olduğu için onun içine nüfuz etmeyen kandır.

Normal (Orta) İstihaze: Kan pamuğa nüfuz eder ama pamuktan geçip beze ulaşmaz.

Çok İstihaze: Kan, pamuktan geçip kadınların genellikle kanı önlemek için koydukları beze de bulaşır.

Fatıma: Bu üç durumdan her birinin hükmü nedir?

Anne: Az istihazede – kılacağı namaz ister sünnet namaz olsun ister farz namaz olsun - her namaz için bir abdest almalıdır. Gusül alması gerekmez.

Norman (orta) istihazede her namaz için abdest almalı [ve her günün sabahında günlük namazlarından önce bir gusül almalıdır].

Fatıma: Bu hususta bir örnek verir misin?

Anne: Mesela; bir kadın sabah namazından önce istihaze olduğunu anladı. Kendisini yokladı ve normal (orta) istihaze sahibi olduğunu gördü. [Gusül aldıktan sonra] sabah namazı için

abdest almalıdır. Onun aldığı gusül – her namaz için alacağı abdestle – o günün diğer namazları için yeterlidir. Diyelim ki ikinci gün oldu [Yine gusül alacak]. Sonra abdest alacak ve istihaze kanındaki özellikler az veya çok yönünde değişinceye kadar bu şekilde amel edecek.

Fatıma: Çok istihazenin hükmü nedir?

Anne: Çok istihazede kadın her gün üç defa gusül almalıdır. Bir gusül sabah namazı için; bir gusül – cem etmesi (art arda kılması) durumunda – öğlen ve ikindi namazı için ve bir gusül de – cem etmesi (art arda kılması) durumunda – akşam ve yatsı namazı için almalıdır.

Fatıma: Eğer iki namaz arasını açarsa hüküm ne olur?

Anne: O zaman her namaz için bir gusül almalıdır.

Fatıma: Bu hüküm çok istihazenin tüm durumları için geçerli midir?

Anne: Hayır; bu hüküm kanın sürekli olarak kesilmeden gelmesi ve pamuğun üzerinde gözükmeye başladığında geçerlidir. Fakat eğer kanın pamuk üzerinde görünmesi belli aralıkta olursa ve kadın o arada gusül alıp birkaç namaz kılacak olursa, bu durumda pamuktaki kan beze ulaştığında [guslü tekrarlamalıdır]. Mesela; diyelim ki gusül etti ve öğlen namazını kıldı. İkinci namazını kılmadan önce veya kıldığı sırada kan pamuktan geçip beze ulaştı. [Burada ikindi namazı için yeniden gusül alması vacip olur]. Fakat kanın kesilmesi sırasındaki aralık kadının birkaç namaz kılabileceği ölçüde olursa kıldığı namazlar sahihtir ve guslü tekrarlamasına gerek yoktur.

Fatıma: İstihaze bir türünden başka bir türüne dönüşebilir mi?

Anne: Evet; bazen az istihaze çok veya orta istihazeye dönüşebileceği gibi bunun tersi de mümkündür.

Fatıma: Kadın istihaze türünün değiştiğini nasıl anlayabilir?

Anne: [namazdan önce kendisini yoklamalı] ve ona göre amel etmelidir. Eğer istihazenin az olduğunu anlarsa onun hükmüne göre vazifesini yerine getirmelidir. Eğer istihazenin orta düzeyde olduğunu anlarsa onun hükümlerini uygulamalıdır ve ...

Fatıma: Bakire olduğu için kendisini yoklayamayan bir kız istihaze türünün değiştiğini nasıl anlayabilir?

Anne: İstihaze türünün değiştiğine dair yakini olmadıkça önceki durumu üzere amel edecektir. Mesela; eğer onun istihazesi az istihaze idiyse ve bunun orta düzeyde bir istihazeye dönüşüp dönüşmediğinde şük ediyorsa kendisini az istihazeli kabul etmelidir. Fakat istihazesinin orta düzeyde istihazeye dönüştüğüne yakın etmesi başkadır.

Fatıma: Bu kız istihazesinin kesilip kesilmediği konusunda şük ettiğinde ne yapmalıdır?

Anne: Yine istihazesinin kesildiğine yakın etmedikçe önceki durumunu dikkate alarak amel etmelidir.

Fatıma: Kan pamuğa işlediğinde veya beze bulaştığında kadın ne yapmalıdır?

Anne: Eğer istihazesi az veya orta düzeyde ise her namazdan önce pamuğu ve bezi değiştirmesi veya temizlemesi iyidir. Eğer istihaze çok olursa imkân dâhilinde [onu değiştirmeli veya yıkamalıdır]. Eğer kendisine bir zararı yoksa gusülden sonra ve namazın sonuna kadar kan çıkmasını engellemelidir.

Fatıma: Vazifesine amel eden istihazeli bir kadın namazı hemen kılmalı mıdır?

Anne: [Evet].

Fatıma: İstihazenin hükümleri nelerdir?

Anne:İstihazenin hükümleri şunlardır:

1- Eğer istihaze az veya orta düzeydeyse, kan kesildiğinde namaz kılmak için abdest alması yeterlidir. İstihaze çok ise kan kesildiğinde namaz kılmak için gusül almalıdır.

2- Üç kısım istihazeden birine sahip olan bir kadının, abdestsiz şekilde Kur'an yazısına dokunması caiz değildir. Fakat kendi vazifesine göre abdest alırsa namazın sonuna kadarki teharetsiz haliyle Kur'an yazısına dokunması caiz olur.

3- İstihaze halindeki kadını boşamak sahihtir.

4- Hayızlı kadın hakkındaki bazı hükümler istihazeli kadın için geçerli değildir. Bu hükümler şunlardan ibarettir: Önden cinsel ilişkiye girmenin haram oluşu, camiye girmesi, orada durması veya oraya bir şey bırakmasının haram oluşu ve vacip secde ayetlerini okumanın haram oluşu.

5- Namaz için – abdest veya gusülle ilgili – vazifesini yerine getirmese dahiaz veya orta düzeyde istihaze gören kadının oruç tutması sahihtir. Çok istihaze konusuna gelince; müçtehitlerden bazıları çok istihazeli kadının orucunun sahih olmasını bu durumda üzerine vacip olan gusülleri yerine getirmesine koşuluna bağlamışlardır. Yani orucunun sahih olması için önceki gecenin guslünü ve o gün için gerekli gusülleri yerine getirmelidir. Fakat sahih görüş şudur: Çok istihazeli kadın vacip gusüllerini yerine getirmese dahi tutacağı oruç sahihtir.

6- Çok istihazeli bir kadının gusülden sonra abdest alması gerekmez. Ama orta düzeyde istihazeli olan bir kadının [gusülden sonra] abdest alması gerekir.

NİFAS HAKKINDA BİR SÖYLEŞİ

Sonraki gün annem dedi: Bugün seninle nifas hakkında konuşmak istiyorum.

Fatıma: Nifas nedir?

Anne: Kadınlardan doğum sebebiyle doğum anında veya doğumdan sonra gelen kandır. Nifas kanı gören kadına nüfesa denir.

Fatıma:Nifas kaç gün devam eder?

Anne: Nifasın süresi en fazla on gündür.

Fatıma: En az kaç gün sürer?

Anne: En azına dair bir ölçü yoktur; bir dakika ve hatta ondan az da olabilir.

Fatıma: Acaba kadınların nifası birbirinden farklı mıdır?

Anne:Nüfesa kadınlar üç kısımdır ve her birinin kendine özgü hükmü vardır:

Birincisi: Kanaması on günden fazla olmayan kadındır.

Fatıma: Bu kadının hükmü nedir?

Anne: Kanama gördüğü sürenin tümünü nifas sayacak.

İkincisi: Kanaması on günden fazla süren ve aynı zamanda belli sayıda adet gören kadın.
Mesela her ay beş gün adet gören kadın.

Fatıma: Bu kadının hükmü nedir?

Anne: Nifasını adet günlerinin sayısı ölçüsünde hesap edecek; verdiğimiz örneğe göre beş günü nifas sayacak.

Fatıma: Beşinci günden sonra gördüğü kanın hükmü nedir?

Anne: Onu istihaze kanı sayacak.

Üçüncüsü: Kanaması on günden fazla süren, ancak belli sayıda adeti olmayan kadın.

Fatıma: Onun hükmü nedir?

Anne: On günü nifastan sayacak.

Fatıma: Hayızla ilgili belli sayıda adeti olan nüfesa kadının, kan görme süresi adet sayısından çok olursa ve şunu bilmezse; acaba kendisinden gelen kan onuncu günden önce kesilecek mi yoksa devam edecek mi? Ne yapmalıdır?

Anne: Onuncu güne kadar ibadetlerini terk edebilir. Eğer kanaması onuncu gün tamamlanmadan önce kesilirse, o sürenin tümünü nifastan saymalıdır. Eğer onuncu günden sonra da devam ederse gusül yapıp istihaze gören bir kadının vazifesine göre amel etmelidir.

Fatıma: Bu arada (adet sayısının bitiminden onuncu güne kadar olan sürede) terk ettiği ibadetlerin hükmü nedir?

Anne: Onu istihazeden sayacak ve o günlerde terk ettiği ibadetlerin kazasını yerine getirecek.

Fatıma: Eğer kanaması ilk gün kesilirse ve birkaç gün aradan sonra tekrar başlayıp onuncu günde veya daha önce kesilirse hükmü nedir?

Anne: Her iki kanamayı da nifastan saymalıdır.

Fatıma: Peki, bu iki kanama arasında temiz olduğu günlerdeki hükmü nedir?

Anne: Bu günlerde [temiz kadının görevi ile nüfesa kadının kaçınması gereken hususları birlikte yapmalıdır]. (Mesela; bu arada namaz ve oruç gibi vacipleri yerine getirirken Kur'an yazısına dokunmak veya camiye bir şey bırakmak gibi nüfesa kadına haram olan hususlardan da kaçınmalıdır).

Fatıma: Eğer kanama başlar ve kesilirse, ardından tekrar başlayıp kesilirse ve bu şekilde devam ederse; ancak toplamda kanama on günden fazla olmazsa hükmü nedir?

Anne: Kanama gördüğü günlerin tümünü nifastan saymalıdır. Arada temizlendiği günlerde isegünlerde [temiz kadının görevi ile nüfesa kadının kaçınması gereken hususları birlikte yapmalıdır].

Fatıma: Eğer nifastan çıktıktan sonra tekrar kan görürse hükmü nedir?

Anne: Bir kadının nifas tamamlandıktan sonra on gün süre içinde göreceği kan istihaze hükmündedir; hatta hayız kanındaki özellikleri taşısa da taşımasa da veya kan görmesi onun adet günlerine tevafuk etse de etmese de hüküm aynıdır.

Fatıma: Nüfesa kadının hükümleri nedir:

Anne: Hayız kadın için açıklanan tüm hükümler – gerek vacipler bağlamında olsun gerekse yasaklar açısından olsun – nüfesa kadın için de geçerlidir. [Hatta vacip secde ayetlerini okuması, Mescid-i Haram ve Mescid-i Nebevi'den geçmesi, diğer camilerde durması veya onlara bir şey bırakması ona haramdır].

GUSÜL HAKKINDA BİR SÖYLEŞİ

Bugün annem gusül alma yöntemini bana öğretecek.

Anne: İki çeşit gusül vardır: İrtimasi gusül ve tertibi gusül.

Fatıma: İrtimasi gusül nedir?

Anne: Bir anda gusül niyeti ile bedenin tümünü suya daldırmaktır. Elbette bunun ilmihal kitabında zikredilmiş başka bir yöntemi daha vardır.

Fatıma: Tertibi gusül nedir?

Anne: Gusül niyeti ile önce başını ve boynunu, sonra da bedeninin geri kalan kısmını yıkamandır. En iyisi önce baş ve boynunu yıkaman, ardından bedeninin sağ tarafını ve sonra da sol tarafını yıkamandır. Kulakların dış kısmına suyun ulaşması yeterli olup onun içine su ulaştırmak lazım değildir.

[Eğer duşun altında gusül alıyor isen başını ve boynunu yıkadıktan sonra duşun altından – bir anlık olsa bile – kenara çekilmeli ve daha sonra bedenin geri kalan bölümünü yıkamaya devam etmelisin].

Fatıma: Acaba guslün belli şartları var mıdır?

Anne: Evet; niyet, suyun pak, mubah ve mutlak olması, bedendeki uzuvların temiz olması, uzuvları yıkamada tertibin (sıranın) riayet edilmesi, imkân dâhilinde yıkama işini şahsın bizzat kendisinin üstlenmesi ve suyun kullanılmasına engel (hastalık gibi) bir durumun bulunmaması gibi abdestte riayet edilmesi gereken şartlar gusülde de lazımdır.

Fakat iki hususta abdest ile guslün şartları farklıdır. Senden bu iki hususa dikkat etmeni istiyorum.

Fatıma: O iki husus nedir?

Anne: Birincisi: Gusül anında uzuvların yukarıdan aşağıya doğru yıkanması şart değildir.

İkincisi ise gusülde muvalatı (uzuvları aralıksız şekilde yıkamayı) riayet şart değildir. Oysa bu abdestte şarttır. Dolayısıyla baş ve boynunu yıkadıktan bir süre sonra – hatta baş ve boynun kurduktan sonra – bedenin geri kalan kısmını yıkayabilirsin.

Elbette şu noktaya de dikkat etmen gerekir: Abdest alırken yüzünü yıkadığında kaşlarının dışına suyun değmesi yeterlidir ve onun altına su ulaştırman lazım değildir veya başını mesh ettiğinde saçın dışına mesh etmen yeterlidir. Hâlbuki gusülde suyu kaşının ve saçının altına da ulaştırmalısın. Erkekler gusül aldıklarında suyu bıyık ve sakallarının altındaki deriye de ulaştırmalıdır. Diğer bir konuya gelince...

Fatıma: Diğer konu nedir?

Anne: Cenabet guslü abdestin yerine geçer...

Fatıma: Yani namaz için gusül aldığımda artık abdest almama gerek kalmaz mı?!

Anne: Evet, o gusülle abdest almadan namaz kıl.

Fatıma: Eğer bir kadın cenabet guslü, hayız guslü ve Cuma guslü almak isterse hükmü nedir?

Anne: Cenabet guslü veya hayız guslü niyeti ile bir gusül yaptığında o gusül, diğer gusüllerin de yerine geçer. Elbette Cuma guslünü kısaca da olsa niyet etmelidir. Aksi halde [cenabet guslü ve diğer gusüller Cuma guslünün yerine geçmez].

Şimdi sana gusül alırken yapman gereken faydalı birkaç hususu açıklayacağım:

1- Eğer bedeninde bir necaset var idiyse gusül almaya başlamadan önce ondan hiçbir eser kalmadığından emin ol.

2- Gusül için bedene suyun ulaşmasını engelleyen yapışkan ve oje gibi şeyleri temizlemelisin. Eğer onları temizlemek mümkün değilse gusül yerine teyemmüm etmen gerekir. Fakat eğer söz konusu engel teyemmüm uzuvlarında ise bu durumda [hem gusül hem de teyemmüm almalısın].

3- Eğer bedeni yıkarken baş ve boyunun tamamını yıkayıp yıkamadığın konusunda şüpheye düşersen bu durumda geri dönüp şüphe ettiğin yeri yıkadıktan sonra gusle devam etmen [lazımdır].

Fatıma: Cenabet guslü, hayız guslü, nifas guslü, istihaze guslü, cenaze guslü ve ölüye dokunma guslü... bunlar vacip gusüllerdir. Acaba bunların dışında başka gusüller de var mıdır?

Anne: Evet ama onlar müstehap/sünnet olan gusüllerdir. Mesela şu gusülleri sayabiliriz:

a) Cuma guslü; yapılmasına önemle vurguda bulunulmuş müstehap gusüllerdendir. Onun vakti, Cuma günü şafağın sökmesinden (sabah ezanından) gün batımına kadardır. Öğlene yakın bir zamanda yapılması daha iyidir.

b) İhram guslü

c) Ramazan ve Kurban bayramlarının guslü; onların vakti de sabah ezanından gün batımına kadardır. Bayram namazından önce yapılması daha iyidir.

d) Zilhicce ayının sekiz ve dokuzuncu gününün guslü. Dokuzuncu günün guslünün öğlen ezanı vaktinde yapılması daha iyidir.

e) Mübarek Ramazan ayının ilk gecesi, on yedi, on dokuz, yirmi bir, yirmi üç ve yirmi dördüncü gecelerinin guslü.

f) İstihare guslü

g) Yağmur duası için alınan gusül

h) Mekke'ye giriş guslü

i) Kâbe'yi ziyaret guslü

j) Mescid-i Nebi'ye giriş guslü

Bu gusüllerin tümü abdestin yerine geçer.

Elbette müstehap olan başka gusüller de vardır. Onlardan bir kısmının müstehap oluşu sabit olduğu için abdestin yerine geçmekle birlikte bazılarının müstehap oluşu şer'i açıdan muteber sayılacak bir delille sabit olmadığı için sadece sevap ümidiyle (recaen) yerine getirilirler ama abdestin yerine geçmezler.

TEYEMMÜM HAKKINDA BİR SÖYLEŞİ

Bugün annemle teyemmüm hakkında konuşacağım. Teyemmüm kelimesi kulağıma tanıdık geliyor. Daha önce Kur'an okuduğumda bu kelimeyi kıraat etmişim. Fakat bu kelimenin hangi surenin hangi ayetinde olduğunu hatırlamıyordum. O yüzden bugünkü sohbete bu soruyla başladım:

Fatıma: Anne... Teyemmüm kelimesini Kur'an'da gördüm ama tam olarak neresinde olduğunu hatırlamıyorum?!

Anne: Bu kelime Nisa suresinde gelmiştir. Yüce Allah şöyle buyurmuştur:

وَإِنْ كُنْتُمْ مَرْضَىٰ أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ أَوْ جَاءَ أَحَدٌ مِّنْكُم مِّنَ الْغَائِطِ أَوْ لَامَسْتُمُ النِّسَاءَ فَلَمْ تَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا فَامْسَحُوا
بُجُوهَكُمْ وَأَيْدِيكُمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَفُورًا غَفُورًا

Eğer hasta olur veya yolculukta bulunursanız veyahut biriniz abdest bozmaktan gelince ya da eşlerinizle cinsel ilişkide bulunup, su da bulamazsanız o zaman doğallığını kaybetmemiş bir toprağa yönelip, onun yüzlerinizi ve ellerinizi meshedin. Şüphesiz Allah, çok affedicidir, çok bağışlayıcıdır. (Nisa 43).

Bu ayet bize ne zaman, neyle ve ne şekilde teyemmüm etmemizi öğretiyor.

Fatıma: Anne... ne zaman teyemmüm etmek gerekir?

Anne: Aşağıdaki durumlarda gusül veya abdest yerine teyemmüm alınır:

1- Eğer gusül veya abdest için yeterli su bulamazsan

2- Yeterli ölçüde su var ama ona ulaşman mümkün değil. Mesela hastalığın dolay kendini suya ulaştıramıyorsun ya da suyu kullanman haram bir iş yapmanı gerektiriyor. Mesela; mubah su, gasp edilmiş bir kaptadır. Yahut suya ulaşman neticesinde canın, namusun veya malların tehlikeye maruz kalacaktır.

3- Eğer abdest ve gusül için su kullanman durumunda suyun azlığına bağlı olarak kendin veya (koruyabileceğin) biri susuzluğa maruz kalacaksa; hatta senin için varlığı önemli olan bir hayvanın susuzluktan telef olması tehlikesi söz konusuysa; böyle bir durumda teklifin, teyemmümdür.

4- Eğer gusül alıp tam bir namaz kılacağı kadar vakit yoksa veya abdest alman durumunda namazın bir kısmı vaktin dışına çıkacaksa teyemmüm almalısın.

5- Gusül ve abdest için su elde etmek veya su kullanmak seni tahammülü güç bir meşakkate sokacaksa; mesela su elde etmen için birinden bulunacağı talep seni küçük düşürecekse veya suyun özellikleri çok değiştiği için sende tiksintiye yola açacak ve bu yüzden çok zor duruma düşeceksen teyemmüm etmelisin.

6- Eğer abdest veya gusül için kullanacağın suyu başka bir yerde kullanman gerekirse; mesela necis olan camideki bir necaseti bertaraf edip onu temizlemede kullanman gerekirse, vazifen teyemmümdür.

7- Eğer gusül veya abdestle ilgili su kullanmanın bir zararı olursa; mesela su kullanmak hastalanmaya yol açar ya da hastalığı uzatırsa veyahut onu şiddetli ve tedavisini zor hale getirirse; tüm bu durumlarda cebire abdesti ile mükellef değilsen, görevin teyemmümdür.

Fatıma: Şimdi ne zaman teyemmüm almam gerektiğini daha iyi anladım; fakat neyin üzerine teyemmüm etmek gerekir?

Anne: Toprak, çakıl, kurumuş balçık, taş veya “yer” denilecek her şeyin üzerine teyemmüm edilebilir. Elbette pak [temiz] ve mubah olması şartıyla

Fatıma: Nasıl teyemmüm etmeliyim?

Anne: Şimdi ben teyemmüm edeceğim; bana bakarak nasıl teyemmüm etmen gerektiğini öğreneceksin...

Annem bu sözünün ardından teyemmüm almaya başladı. Önce parmağında olan yüzüğü çıkardı. Sonra iki elini [aynı anda] bir defa yere vurdu. Sonra iki elini birleştirerek onun iç kısmını anlinın üzerine götürdü; saçın çıktığı yerden [kaşlara] ve burnun üst kısmına kadar çekti. Sonra sol elinin içiyle sağ elinin üstünü tamamen kapsayacak şekilde bilekten parmak uçlarına kadar mesh etti. Son olarak da sağ elinin içiyle sol elinin üstünü tamamen kapsayacak şekilde bilekten parmak uçlarına kadar mesh etti.

Fatıma: Bu kadar kolay ve hızlı şekilde teyemmüm tamamlandı mı?!

Anne: Evet, ayrıca kolay olan sadece teyemmüm değil, dinimizin tüm hükümleridir. Zira Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

يُرِيدُ اللَّهُ بِكُمُ الْيُسْرَ وَلَا يُرِيدُ بِكُمُ الْعُسْرَ

“Allah size kolaylık ister, zorluk istemez.” (Bakara 185).

Fatıma: Teyemmümün belli şartları da var mıdır?

Anne: Evet. Teyemmümün şartları şunlardır:

- 1- Abdest veya gusül alma imkânı olmazsa (daha evvel ifade edildiği gibi).
- 2- Teyemmümü kurbet kastıyla (Allah’a yaklaşmak niyeti ile) almalıdır.
- 3- Üzerine teyemmüm edeceğin şey pak ve [temiz] ve mubah olmalı, gasp edilmiş olmamalıdır. Ayrıca üzerine teyemmümün sahih olmadığı bir şeyle karışık olmamalıdır. Mesela toprak külle karışmış olmamalıdır. Elbette eğer külün miktarı az olur ve toprakta yok denecek kadar karışmış olursa onun üzerine teyemmüm edilebilir.
- 4- [Üzerine teyemmüm edilen şeyin, elde toplanacak miktarda tozu olması gerekir. Binaenaleyh üstünde toz bulunmayan taşın üzerine teyemmüm sahih değildir].
- 5- Anlına [yukarıdan aşağı doğru mesh etmelidir].
- 6- Teyemmüm ancak vaktin sonuna kadar özrün bertaraf olacağından ümidini kesmen halinde sahihtir. Bu da ancak teyemmümü namaz gibi vakti sınırlı olan her hangi bir vacibi yerine getirmen durumunda geçerlidir.
- 7- İmkân dâhilinde teyemmümü bizzat kendin almalısın ve başkasından destek almamalısın.
- 8- Teyemmümdeki işleri art arda yapmalısın; eğer onlar arasında örfen “teyemmüm alıyor” denilmeyecek kadar aralık/mesafe bırakırsan teyemmüm batıl olur.
- 9- Teyemmüm uzuvlarında bir engel olmamalıdır. Mesela; eğer ellerin üzerinde veya anlında bir engel olursa teyemmüm sahih olmaz.
- 10- Anlını sağ elinden önce mesh etmelisin ve sağ elini sol elinden önce mesh etmelisin.

Fatıma: Diyelim ki hastalık nedeniyle su kullanamadığım için abdest veya gusül almadım. Bu yüzden namazımı teyemmümle kıldım. Fakat sonra doktor su kullanmama izin verdi ve henüz namazın vakti çıkmamış; vazifem nedir?

Anne: Namazın sahihtir ve onu tekrar kılman gerekmez. Elbette bu, aldığın teyemmümün meşru olması halinde geçerlidir. Şu manada; teyemmüm aldığın sırada vaktin sonuna kadar özrünün bertaraf olacağından ümidini kesmiş olmalısın.

Fatıma: Eğer doktor bana birkaç gün su kullanmayı yasaklarsa ve ben namazlarımı teyemmümle kılacak olursam; iyileştikten sonra su kullanmama izin verdiğinde teyemmümle kılmış olduğum namazları iade etmem/yeniden kılmam gerekir mi?

Anne: Hayır, onları tekrar kılmayacaksın.

Fatıma: Eğer namaz vakti girdikten sonra herhangi bir özür nedeniyle teyemmüm edip namaz kılacak olursam; sonra da diğer namazın vakti geldiğinde özrüm bertaraf olmamışsa o namaz için tekrar teyemmüm almam gerekir mi?

Anne: Hayır, yeniden teyemmüm almama gerek yoktur. Çünkü özrün devam ettiği ve onun bertaraf olması ihtimalini taşımadığın sürece almış olduğun ilk teyemmüm geçerlidir.

Fatıma: Eğer cenabet guslünün yerine teyemmüm aldıysam, namaz için abdest almama gerek var mı?

Anne: Hayır; zira bu teyemmüm guslün yerine geçtiği gibi abdestin de yerine geçer.

Fatıma: Eğer cenabet guslü yerine teyemmüm ettikten sonra – mesela – tuvalete gittim ve orada uyuyakaldım. Acaba tekrar abdest veya gusül yerine teyemmüm etmem gerekir mi?

Anne: Eğer abdest alma gücün varsa abdest al; yoksa abdest yerine teyemmüm al.

Fatıma: Sol elimi mesh ettiğimde anlıma veya sağ elime mesh edip etmediğim konusunda şüphelerim ne yapmalıyım?

Anne: Bu şüpheye itina etmemelisin.

Fatıma: Eğer teyemmüm bittikten sonra böyle bir şüphe düşersen ne yapmalıyım?

Anne: Yine bu şüpheye hiçbir şekilde itina etme.